

**ISLOM DINIDA PEDAGOGIKANI O'QITISH VA TA'LIM VA
TARBIYA OLISHDA DINIMIZNING AHAMIYATI.**

Ro'zmuhammedov Sardor Arslon o'g'li

Osiyo Xalqaro Universiteti magistri

abdullohxorazmiy@gmail.com

+998995715553

***Annotatsiya:** Mazkur maqolamizda islom dinining pedagogikada o'rni va farzand tarbiyasidagi ahamiyati hamda o'qitish usullari haqida so'z yuritilgan va tahlillar orqali ochib berilgan. Tarbiyaning birinchi o'rinda oiladan boshlanishi kerakligi, buning uchun esa ota-onaning mas'uliyati muhim ekanligi, dinimizda ham ilm olish haqida ko'plab hadislar borligini ko'rsatishimiz mumkin.*

***Kalit so'zlar:** tarbiya, ma'naviyat, farzand, ta'lim, din, shariat, millat, axloqiy, farzand, rivojlanish, e'tiqod, ma'rifat.*

Islom dini har qanday millatchilik kayfiyatidan yuqori turadigan olamshumul ta'limot. U barcha millatlarni birlashtirib, teng, do'st, yoru-birodar qilib, tinch-omon yashashlarini o'qtirib keladi. Ayni paytda islom dinida razolat, kibr-havo, adovat, xasad, xiyonat, zulm kabi illatlar qoralanadi.

Markaziy Osiyo xalqlari pedagogik fikrlari tarixiy taraqqiyotida VII asrda Arabiston yarim orolida paydo bo'lgan va VIII asrda mintaqamizga ham yoyilgan islom dini muhim ahamiyatga ega bo'ldi. Chunki islom dini, uning asosiy kitobi «Qur'oni Karim» va undan keyingi asosiy manba hisoblangan hadislar Allohga, uning payg'ambari Muhammad alayhissalomga e'tiqod qilish bilan birga ota-onaga hurmat, mehnatsevarlik, ilmga intilish, o'zaro ahil bo'lish, mehr-oqibat, ehson, sabr-toqat, kamtarlik, vafo-sadoqatlilik, poklik, adolat, diyonat kabi insoniy sifatlar haqidagi jihatlari va yaxshi fazilatli hamda odob-axloqli bo'lishlik yo'llari bayon etilgan. Xuddi shuningdek, islom dinida millatidan, elatidan, tanasining rangidan

qat'iy nazar, inson insonligi uchun ulug'lanadi. Millatchilik, bir-birini kamsitish, talon-tarojlik, irqchilik islomda yo'q va bo'lmagan.

Tarbiya umr bo'yi davom etgan jarayon. Hayotdagi har bir kishi tarbiyaviy ta'sirga ega. U hayot maktabida tarbiyalanar ekan, tarbiyachi sifatida, tarbiya vositasi vositasida o'zi ham ijtimoiy muhit yaratishga xizmat qiladi. Ta'lim-ijtimoiy ahamiyatga ega bo'lgan va shaxs, oila, jamiyat va davlat manfaatlarini ko'zlab amalga oshiriladigan shuningdek, ma'lum bilimlar, ko'nikmalar, qadriyatlar, tajriba va kompetentsiya yig'indisi bo'lgan intellektual, ma'naviy-marifiy ta'limning yagona yo'naltirilgan jarayoni- shaxsning axloqiy va ijodiy, jismoniy va kasbiy rivojlanishi, uning ta'lim ehtiyojlari va manfaatlarini qondirish. Shariatimizda yoshlar tarbiyasiga alohida e'tibor qaratilgan. Shuning uchun ham yoshlar tarbiyasini qachondan boshlash kerak degan savolga oila qurishdan oldin, ya'ni onasini yoki otasini tanlashdan avval deb javob beriladi.

Ulamolarimiz ta'kidlab aytishadiki, farzand hali dunyoga kelmay turib, uning kimlar orqali dunyoga kelishi mumkinligiga e'tibor berishni aytishadi. Bo'lg'usi ona 36 yoki ota tug'ilajak farzand tarbiyasining zohiriy asoschilaridir. Chunki farzand tug'ilganda uning tabiati sof holda tug'iladi va qaysi muhitda tarbiya ko'rib, o'sib ulg'aysa, o'sha muhitdan ta'sirlanadi. Rasululloh sollallohi alayhi vassallam: "Har bir tug'ilgan go'dak Islom fitratida (ya'ni sof tabiatda) tug'iladi. Ota onasi uni yo yahudiy yoki nasroniy yoki majusiy qiladi", - deb marhamat qilganlar. Agar ota-ona diyonatli bo'lsa, farzandning tarbiyasida onalarning ta'siri katta bo'ladi. Bo'lajak ona ham o'z farzandining bo'lajak otasini tanlashi lozim. Bunda ham bo'lg'usi otaning din-u diyonati, axloq va odobiga qaraladi. Qur'oni Karimdagi oyatlardan biri madinalik sahobalar Payg'ambar sollallohu alayhi vasallamga kelib, uylari uzoqlik qilayotgani bois, uylarini sotib, yaqinroq joyga ko'chib kelishlari haqida shikoyat qilganlarida nozil bo'lgan. Ya'ni uylarni sotishga hojat yo'q. uzoqdan kelayotgan bo'lsalar, har bir bosilgan qadamlariga savob beriladi, mazmunida. "Biz ular keltirgan qadamlarni, bosgan qadamlarni ham yozamiz va ularning asarini ham yozamiz", - deya marhamat qilingan.

Tafsirlarning birida bu oyatdagi “ularning izi” degani bu asarimiz, avlodlarimizdir, degan fikr bildirilgan. Allohning bu oyatidan tushunamizki, Alloh nafaqat amalimizni, balki avlodlarimiz amalini ham o‘zimizga yozadi. Shuning uchun tarbiya vojib bo‘ladi. Orqamizdan yaxshi tarbiyali farzand qoldiraylikki, ortimizdan faqat savob borsin, yomonlik bormasin, zotan, Islomda tarbiya vojibdir. Tarbiya dinimizda vojib amal, deb e‘lon qilingan. Biz eng ko‘p ishlatadigan tarbiya, murabbiy so‘zlari Allohning “Rob” ismi bilan bitta o‘zakdan olingani tarbiyachilar mas‘uliyatini oshirsa kerak, deb o‘ylayman. Demak, bu yengil ish emas. Tarbiya - faqat ta'sir, tartib yoki nazorat, taftish emas, u ilohiy narsa. Tarbiya farzandni doim nazoratga olish, kuzatib borish degani, chunki Alloh taolo surai Fotihaning birinchi oyatida olamlarning robbisi Allohga maqtovlar bo'lsin, degan. Bu oyatda Alloh Rob ismini keltirgan. “Robbil a‘lamiyn” butun olamlarning murabbiysi degani. Agar Alloh murabbiyligi, ya’ni nazorati, kuzatuvini lahza to‘xtatsa, odamlar izdan chiqib ketadi.

Ushbu oyat mazmunidan bildikki, islomning ilk boshlanishi ilm olishga targ‘ib qilish bilan yuzaga kelgan. Shunday ekan, islom – ilm manbai deb aytishga xaqlimiz. Zumar surasining 9-oyatida “...Biladiganlar bilan bilmaydiganlar teng bo‘lurmi?!...” deb marhamat qilingan. Albatta, ularning teng bo‘lmasligi hammaga ayon. Chunki ilm insonni ma’naviyatga, ma’rifatga yetaklab darajasini yuksaklarga ko‘taradigan yagona manbadir. Imom Abu Dovud va Imom Termiziy rivoyat qilgan hadisda Payg‘ambarimiz sollallohu alayhi vasallam: “Olimlar payg‘ambarlarning merosxo‘rlaridir. Payg‘ambarlar dinor yoki dirham meros qoldirmaganlar, balki ilmni meros qilib qoldirganlar”, deb marhamat qilganlar.

Axloq (arabcha xulq-atvor demakdir) – ijtimoiy ong shakllaridan biri, ijtimoiy tartib-qoida bo‘lib, bu tartib-qoida ijtimoiy hayotning barcha sohalarida kishilarning xatti-harakatini tartibga solish vazifasini bajaradi. Axloq-ijtimoiy ong shakllaridan biri bo‘lib, uning mohiyati, shaxs xatti-harakatlari, yurish-turishi, ijtimoiy munosabatlar mazmunini ifodalaydi. Axloq shaxs tarqqiyotining yuqori bosqichi bo‘lgan ma’naviy komillik asosini, poydevorini tashkil etadi.

Xulosa sifatida shuni aytish joizki, Qur'on kishilarni tenglikka, birodarlikka, tinch-totuv yashashga, ezgulikka undaydi. Islom dini qanchalar go'zal din ekanligini har bir musulmon ich-ichida his qiladi. Islom dini va uning muqaddas kitobi Quroni Karim insonni hech qachon yomonlik tomon boshlamaydi, aksincha, yaxshilik sari 37 yetaklaydi. «Qur'on»ning axloqiy qimmatini haqida fikr yuritilar ekan, uning insonning ma'naviy kamolga etishida qay darajada muhim o'ringa ega ekanligiga amin bolamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1." Avesto" ,Tarixiy – adabiy yodgorlik. Asqar Mahkam tarjimasi.- T.:”Sharq” , 2001.
- 2 Ziyo, A.(2008) Islom va ma'rifat.
3. B.X.Xodjayev “Umumiy padagogika nazariyasi va amaliyoti”
4. Anvar Ahmad Nozim Mamatoxunov “Arab tili”. 1-kitob. T.: 2013.
5. Sulaymon Amirkulovich Haydarov. Tarix darslarida integratsiyalashgan texnologiyalardan foydalanish, 2020.
6. Nomozov, M. M. O., Haydarov, S. A. (2021). O'zbekiston Respublikasida ta'lim sohasidagi islohotlar.
7. O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi (2000 - 2005).
8. Qur'oni karim tafsifi.